

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

METAMORFÓZY PRÁVA VE STŘEDNÍ EVROPĚ 2020

Právo a krize

František Cvrček, Helena Jermanová (eds.)

Plzeň 2020

**FAKULTA PRÁVNICKÁ
ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY
V PLZNI**

Metamorfózy práva ve střední Evropě 2020. Právo a krize

František Cvrček, Helena Jermanová (eds.)

Recenzenti:

doc. JUDr. Jiří Jirásek, CSc.

doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D.

Grafický návrh obálky:

Tereza Kovářová

Typografická úprava:

Jakub Pokorný

Vydala:

Západočeská univerzita v Plzni

Univerzitní 2732/8, 301 00 Plzeň

Vytiskl:

Polypress s.r.o.

Truhlářská 486/15, 360 17 Karlovy Vary

První vydání, 402 stran

Plzeň 2020

ISBN 978-80-261-0995-2

© Západočeská univerzita v Plzni, 2020

Obsah

Úvod	1
------------	---

Oddíl 1. TEORETICKO-PRÁVNÍ ASPEKTY KRIZE

Eduard Bárány

Právo – zdroj istoty v kríze	6
------------------------------------	---

Ludvík David

Umět žít s výjimkami	17
----------------------------	----

Arkady Alexandrov

Nadprodukce norem jako způsob adaptace českého právního řádu na krizovou situaci	26
---	----

Žaneta Pixová

Právo a krize – optikou soudních rozhodnutí	48
---	----

František Cvrček

Několik poznámek k digitalizaci výuky práva	60
---	----

Peter Brezina

Úvaha o právu a absolutnu	77
---------------------------------	----

Vladislav Vnenk

Projev zásady vigilantiibus iura v insolvenčním právu	88
---	----

Oddíl 2. HISTORICKO-PRÁVNÍ ASPEKTY KRIZE

Stanislav Balík

Rakouské zákonodárství na ochranu dlužníků, spotřebitelů a nájemců v období I. světové války	96
---	----

Miroslav Černý

Právo a krize v dobách moru – několik poznámek	112
--	-----

Ján Ivančík

Prezumpcia nevinny a zásada in dubio pro reo – súčasné výzvy a rímskoprávne východiská 127

Oddíl 3. PRÁVO PRACOVNÍ A PRÁVO SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ V DOBĚ KRIZE

Eva Benešová

Sdílené pracovní místo. Nalezne místo u českých zaměstnavatelů, o to více v době nouzového stavu? 144

Miroslav Hromada

Zaměstnanost v době krize 156

Ľudmila Gajdošíková

Tvorba práva a legislatíva v období pandémie (aj s osobitným zreteľom na sociálne zabezpečenie) 165

Oddíl 4. TRESTNÍ PRÁVO A KRIZE

Vladimír Pelc, Jiří Mulák

Terorismus a organizovaný zločin – výzvy pro trestní právo v 21. století 186

Jiří Mulák

Úvaha nad koncepcí trestního řízení – ohlednutí zpět a pohled vpřed 212

Martina Kantorová

Trestnoprávne aspekty skráteneia, neodvedenia a nezaplatenia dane a poistného počas núdzového stavu ... 233

Alice Říhová

Poskytování pomoci obětem domácího násilí v době koronavirové 245

Lucia Berdisová

Slovenské právnické profesie v kríze: Vyjde po Búrke slnko? ... 251

Oddíl 5. ZDRAVOTNÍ PRÁVO A KRIZE

Róbert Gyuri

Formálno-právne aspekty opatrení Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pred a po prijatí zákona č. 286/2020 Z. Z. 280

Peter Kukliš

O novele zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (č. 286/2020 Z. z.) 303

Oddíl 6. ŘÍZENÍ PŘED SOUDY A JEDNÁNÍ SAMOSPRÁV V KRIZI

Rastislav Král

On line rokovanie obecných zastupiteľstiev a hlasovanie obecných zastupiteľstiev per rollam. Dočasný nástroj v čase koronakrízy alebo inšpirácia pre budúcnosť? 324

Patrik Kurz

Vybrané otázky vlivu COVID-19 na soudy a soudní řízení 341

Kateřina Nosková, Patrik Kurz

COVID-19 v exekučním prostředí 360

Oddíl 7. MEZINÁRODNÍ PRÁVO A KRIZE

Lukáš Hendrych

Role Evropské rady v prelegislativní fázi evropského legislativního procesu v průběhu krize 376

Úvod

Metamorfózy práva ve střední Evropě se v roce 2020 měly konat ve Znojmě v prostorách Louckého kláštera již po sedmé. Tuto tradici jsme založili společně s JUDr. Zdeňkem Masopustem v roce 2008 po dohodě se slovenskými kolegy s tím, že se budeme každý rok střídat a vytvoříme platformu pro setkávání právníků ze zemí V4. Na rok 2020 jsme plánovali rozšíření o právníky z Rakouska. S ohledem na pandemii jsme museli původní termín z června odložit na září a nakonec konferenci zcela zrušit. Abychom tradici zachovali, připravili jsme alespoň tento sborník, byť jsme si vědomi, že samotnou konferenci nahradit touto formou nelze. O to více děkujeme všem přispěvatelům, kteří se na sborníku podíleli.

Právo a krize je téma, které je sice vysoce aktuální, ale zdá se, že na celkové hodnocení je příliš brzo. Krize nezačala s příchodem pandemie a zdaleka ještě neskončila. Nemá smysl zastírat, že při všech snahách o její zvládnutí jsme na ni připraveni nebyli a nejsme v tom sami. Možná právě proto má smysl alespoň shrnout některé dílčí aspekty vlivu krize na právo a hledat pozitivní východiska již dnes. Ne nadarmo hledají právní historici analogie a inspiraci v podobných situacích v minulosti.

Obecná krize ekonomická a finanční nemůže nemít negativní vliv na právo, zejména když sociální nerovnost se dále prohlubuje, státy se zadlužují a důvěra v právo a instituce klesá. Není neodůvodněná obava o ohrožení demokracie, právního státu a role odborníků v politickém rozhodování. Nejisté vlády podléhají populistickým tlakům a v mnoha případech se pohybují na hraně

zákona a někdy i za ní. Problémy, které se v minulosti nakupily, jsou v době pandemie vidět zcela zřetelně. Doufejme, že se mnohým brýle mámení alespoň trochu posunuly a zahlédnou část reality.

Velké naděje byly vloženy do digitalizace a možností využívání moderních technických prostředků. Není sporu o tom, že v mnoha směrech nám tyto prostředky pomohly. O právnících je všeobecně známo, že se málokdy na něčem shodnout. Kupondivu v této otázce jsou příspěvky v zásadě jednotné. Kontaktní výuka, soudní, správní a jiné právní rozhodování je distančně nenahraditelné. Představa, že všichni budeme sedět doma, posílat si texty či obrázky, případně videa a nahradíme jednání komunikací přes počítače, se zdá naivní. Kdo se někdy pokoušel nahrát např. soudní jednání s pomocí nejmodernější techniky, ví, že to prostě nejde. Možná, že pochopení role techniky v právu je pozitivní v tom smyslu, že jsme si uvědomili, jak je přirozená lidská komunikace významná.

V posledních třiceti létech technika a věda učinily významné pokroky. Není samozřejmě její vinou, že tomu neodpovídají pokroky v rozvoji demokracie a právního státu. Někdy se zdá, že pozitivní změny po roce 1990 je obtížné vůbec udržet, natož abychom se někam posunuli. Naopak pandemie vytváří příležitosti jak této situace zneužít a zpochybňovat základní právní principy a právní jistotu, na což řada příspěvků oprávněně upozorňuje.

Nesdílím ideu, že po odeznění pandemie se vše vrátí do tzv. normálu. Onen normál byl totiž krizí, jen se předstíralo, že to je všechno v pořádku. Stojíme patrně na rozcestí. Buď začneme brát právo a demokracii vážně nebo upadneme do otroctví, kdy o nás budou rozhodovat jiní.

Prvním předpokladem ovšem je, že pohlédneme realitě do očí a přestaneme předstírat, že žijeme v nejlepším z možných světů.

Pevně doufám, že tradice Metamorfóz se udrží a v červnu v roce 2022 se všichni sejdem opět ve Znojmě.

Doc. JUDr. František Cvrček, CSc.